

КОНЗЕРВАЦИЈА ВЕНЧАНЕ ХАЉИНЕ ИЗ ЗБИРКЕ МУЗЕЈА ПРИМЕЊЕНЕ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

Венчана хаљина је власништво Музеја примењене уметности од 1964. године када је откупљена од Милице Ракић из Београда, супруге песника и дипломате Милана Ракића. Хаљину је носила 1878. године у Београду њена мајка Драга Кандић, учитељица, на венчању са њеним оцем Љубомиром Ковачевићем, историчарем и политичарем.

То је дуга женска хаљина од атласа боје слоноваче, принцес кроја, у доњем делу проширена. Изрез за врат је четвртаст а средином средњег дела тече уметак који је у струку сужен, украшен попречним паралелним наборима. Око изреза за врат нашивен је украс у виду риша од набране тканине од које је и хаљина. Рукави су дужине $\frac{3}{4}$, прави, украшени у доњем делу са по два реда волана са препегланим наборима, између којих је украс од набране тканине. Сукња је изразито дуга, у доњем делу украшена великом машном. Доњи део сукње, од висине колена па наниже, украшава низ паралелних попречних набора а по предњој ивици је нашивен шири волан са препегланим наборима. На једној страни сукње, у доњем делу, налази се левкаст џеп, украшен воланима и наборима. На задњем делу, са унутрашње стране сукње, нашивен је волан од маркизета са наборима, оперважен машинском чипком. Доња ивица хаљине је оивичена памучном траком. Хаљина је постављена белим платном у горњем делу и по доњој ивици, све остало је постављено чврстом газом. Хаљине из овог периода се често постављају платном, некад крутом газом, да би сукња добила чврстину и боље падала, а доњи део поставе се често украшава ришевима и чипкама. Најчешће се ивице дуге сукње, да би се избегло крзање, обезбеђују нашивањем трака, названих „четкице“.

Димензије хаљине: дужина (са предње стране) 145 cm, дужина (са задње стране) 188 cm, дужина рукава 45 cm, доњи обим 360 cm. Атлас тканина је израђена од свилених нити (основа) и памучног конца (потка). Памучне нити су упредене у Z смеру. Крута газа је изаткана од памучних нити беле боје у платно преплетају. Затим је скробљена, што се може закључити по чврстини платна као и приликом квашења дестилованом водом. Памучна постава је такође урађена у платно преплетају као и трака којом је опшивен доњи део хаљине.

1. Хаљина после конзервације
1. Wedding dress after the conservation

Конзерваторски третман

Испитана је постојаност боја као што је испитана могућа деформација тканине приликом конзервације мокрим поступком, како би се утврдиле промене димензија по дужини и ширини. Мерењем узорка, пре и после тестирања, закључено је да нема промена као и да су боје стабилне.

2. Хаљина пре конзервације
2. Wedding dress before the conservation

Предмет се рашива и издвајају се елементи које је потребно засебно третирали. Растављени делови су заштићени мрежицом од синтетичког тила тако што су зашивени између два слоја. На овај начин се спречава одвајање оштећених делова структуре приликом третирања појединачних делова предмета. Мокри поступак се врши тако што се делови потапају у дестиловану воду у кади за мокри третман. То омогућава да се влакно добро натопи и набубри ради бољег апсорбовања детерџента. Након тога се испушта вода из каде и прави се раствор дестиловане воде, која се претходно загрева до температуре 30 степени, и неутралног детерџента у размери 0,5 г/л. Предмети се појединачно потапају у овај раствор. Након тога, због велике количине прљавштине, процес је неопходно поновити још једном. Тог пута се, као помоћно средство, користио гумени графички ваљак који својом тежином врши притисак и на тај начин истискује остатак прљавштине. Потом се предмет испира текућом водом, собне температуре. Поступак се понавља више пута а за последње испирање се користи дестилована вода. Након тога, користимо поново гумени, графички ваљак тако

што предмет постављамо на равну површину и њиме, у правцу основе, истискујемо остатак воде. Предмет се не помера током сушења. Тај процес се понавља за сваки део појединачно. Већина флека се на овај начин ублажила, тј. постале су мање приметне као и мекше на додир, али се нису у потпуности уклониле. Неколико мрља непознатог порекла (црвене, плаве и зелене боје) остале су истог интензитета као и раније. Ни после третирања загрејаним алкохолом није дошло до промена.

Припрема за чишћење дела хаљине који није рашивен на делове, урађена је тако што је направљена инсталација која је прилагођена облику и величини предмета. Предмет је пажљиво постављен на конструкцију а рукави су испуњени мелинексом да би задржали форму. Хаљина се, затим, натапа дестилованом водом и третира раствором дестиловане воде и неутралног детерџента. Након испирања, следи процес сушења предмета.

Процес сушења започели смо већ у претходној фази, где смо уз помоћ гуменог ваљка истиснули остатак воде из предмета и на тај начин га фиксирали за равну подлогу и испеглали. Додатних интервенција није било,

3. Хаљина пре конзервације - детаљ
3. Damage on the dress before conservation (detail)

4. Хаљина пре конзервације - детаљ
4. Damage on the dress before conservation (detail)

већ су сви појединачни делови остављени на собној температури да вода испари. Након тога, пажљиво је скинут синтетички тил којим су појединачни делови били опшивени са обе стране и на тај начин су припремљени за процес консолидације.

Како је памучна потка очувана, приликом коришћења гуменог ваљка у процесу прања, памучне нити су затегнуте и фиксиране паралелно једна до друге, најсличније положају пре деградације. Затим су, уз помоћ четкица и игле, распоређене још прецизније. Платно је било наквашено и фиксирано за равну подлогу па су после сушења нити остале у истом положају. Затим следи потплаћивање крепелином и свиленим концем неутралне боје.

Крепелин је својим карактеристикама задовољио и естетске захтеве, а и омогућио предмету да поприми правилан облик који је имао и пре оштећења. Сваки комад је појединачно фиксиран прошивним бодом, пратећи основу. Растојање између убода иглом је 5 mm. Затим је, конзерваторским бодом, фиксирано оштећење.

Потом је конзервирана декоративна, нацигована трака у виду риша, која се на хаљини налази око врата и прати леву и десну страну средишњег уметка. У поступку испитивања и анализе предмета закључено је да је она последња пришивена на хаљину па је прва уклоњена. Дужина траке је 136 cm а ширина 5 cm. Када је уквашена и исправљена уз помоћ ваљка, закључено је да се за њену израду искористило платно дужине 352 cm. Пошто се састоји из пет делова који су сечени под косином, сви су морали бити одвојени и засебно конзервирани а затим повезани у првобитну форму. На тај начин су конзервирана сва преостала оштећења. Након поступка конзервације уследило је враћење предмета у првобитну форму. Хаљина је, затим, постављена на посебно прилагођеног манекена и припремљена за излагање.

Предмет (Хаљина, венчана) је био представљен публици 22. септембра 2011. године, на изложби „Венчане хаљине у Србији у другој половини XIX и почетком XX века из колекције МПУ“, ауторке Драгиње Маскарели, кустоскиње Одсека за тексил и костим.

Марија Лабудовић